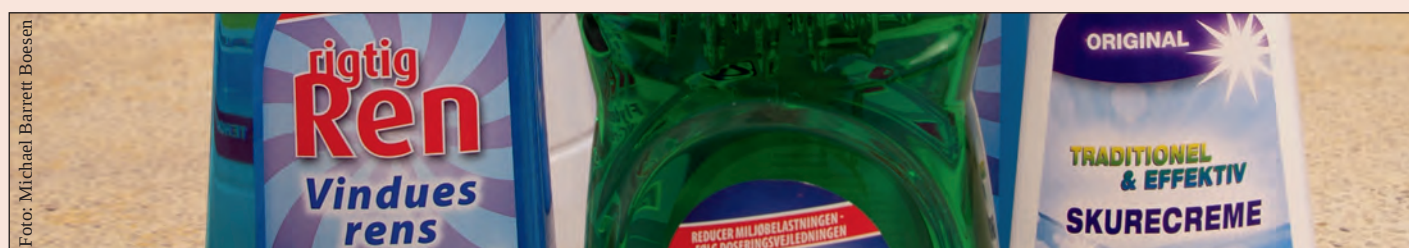

CLP – ny faremærkning – nye udfordringer

Den nye faremærkning af kemikalier stiller store krav til producenter, importører og brugere af kemiske stoffer og blandinger, idet man i overgangperioden skal kunne håndtere både det nye og det gamle system

Af Lone Juhl, kemiingeniør, cand.scient. og ph.d., Bureau Veritas HSE Denmark A/S

CLP står for Classification, Labelling and Packaging, hvilket er det man i daglig tale kalder den nye EU-forordning, der beskriver reglerne for klassificering, mærkning og emballering af stoffer og blandinger (Forordning nr. 1272/2008). CLP bygger på et Globalt Harmoniserings System (GHS), som langsomt vil blive udbredt over hele verden. Det betyder, at man fremover vil have de samme symboler på kemikalier rundt om i verden. CLP trådte i kraft den 20. januar 2009, men da der er en lang overgangsperiode, vil man helt frem til juni 2017 kunne opleve både den "nye" og den "gamle" mærkning af kemikalier.

Overgangsperioden

For at lette overgangen fra det gamle system til det nye har man i forordningen lavet en overgangsordning. Man skelner her mellem rene stoffer og blandinger, som har forskellige datoer for, hvornår der skal foreligge ny mærkning: rene stoffer skal mær-

kes efter CLP senest den 1. december 2010 og blandinger senest den 1. juni 2015. Stoffer, der er markedsført før den 1. december 2010, skal senest 1. december 2012 forsynes med ny mærkning og emballering, mens blandinger, der er markedsført før 1. juni 2015, skal forsynes med ny mærkning og emballering senest 1. juni 2017.

CLP-mærkning og etiketter

Med CLP forsvinder de orange faresymboler, vi kender fra faremærkningen i dag. De erstattes af ni nye farepiktogrammer, der alle har en rød firkantet ramme, som står på spidsen og omringer et symbol på en hvid baggrund. Det er ikke muligt at lave en direkte oversættelse mellem gamle faresymboler og nye farepiktogrammer, og i nogle tilfælde vil man opleve, at et kemikalie får flere symboler med CLP. Det medfører også, at der ofte kommer flere symboler på etiketterne. Med den gamle ►

www.pumpegruppen.dk

Tlf. +45 45 93 71 00 Fax +45 45 93 47 55
info@pumpegruppen.dk

PUMPE
GRUPPEN A/S

Magnetkoblede pumper

Excentriske pumper

Membranpumper

Sidekanalpumper

Eksempler på de ni nye farepiktogrammer og tre gamle faresymboler.

mærkning kunne man normalt højst have 3 faresymboler på en etiket – nu kan der være op til seks farepiktogrammer på en etiket. Det er en udfordring ved udformningen af fareetiketter, som i øvrigt skal have samme mål som hidtil. Eneste forskel er, at farepiktogrammerne skal udgøre mindst 1/15-del af etiketten, hvor de gamle faresymboler skulle udgøre mindst 1/10-del af etiketten.

Man vil også opleve, at blandingsprodukter som ikke tidligere har været klassificeret, godt kan være klassificerede iht. CLP. Det skyldes, at der i nogle tilfælde er nye koncentrationsgrænser for de bestanddele, som udløser klassificering af blandinger. Der har f.eks. tidligere skullet være mere end 20% af et hudirriterende stof i en blanding, før det udløste en klassificering af blandingen som hudirriterende. Nu skal der blot være mere end

10% i blandingen, før det medfører en klassificering. Et andet eksempel på skærpelse af koncentrationsgrænser findes i produkter med R41 (risiko for alvorlig øjenskade). Der har tidligere skullet være mere end 10% af et stof med R41 i en blanding, før det medførte, at blandingen fik denne klassificering. Nu skal der blot være mere end 3% af et stof med den tilsvarende CLP-klassificering (forårsager alvorlig øjenskade), før det slår igennem på blandingens klassificering. Ydermere er denne CLP-klassificering kendetegnet ved et farepiktogram for ætsning, hvilket ser mere alvorligt ud end det nuværende faresymbol for lokalirriterende. Mange husholdningsprodukter (rengøringsmidler, vaskepulver m.m.) vil få denne klassificering og vil således pludselig se mere farlige ud, selvom der ikke er ændret i produktets sammensætning.

De gamle farebetegnelser (lokalirriterende, sundhedsskadelig, ætsende m.m.), som står under de orange faresymboler, udgår – der er ikke nogle betegnelser tilknyttet de nye farepiktogrammer. Til gengæld introducerer CLP begrebet "signalord", som beskriver graden af fare ved et kemikalie. Der findes to signalord, nemlig "Fare" eller "Advarsel", hvor "Fare" vil stå på de farligste produkter. Der kan kun være ét signalord på etiketten, og i nogle tilfælde vil der slet ikke være et signalord. Signalordet er således ikke knyttet til et bestemt farepiktogram eller en bestemt klassificering, men skal blot give et hurtigt overblik over farens art. Hvis man vil have faren præciseret, skal man se på farepiktogrammerne og faresætningerne, som også er at finde på etiketten.

H-sætninger erstatter R-sætninger

Faresætninger, også kaldet H-sætninger (for hazards statements), svarer til det, vi i dag kender som R-sætninger. Klassificering i de forskellige fareklasser er kendetegnet ved en eller flere H-sætninger, som i mange tilfælde vil have en ordlyd, der ligner dem, vi kender fra R-sætningerne. Ifølge de gamle klassificeringsbestemmelser er op til seks R-sætninger tilstrækkelig til at beskrive produktets farer. Med CLP skal man derimod angive alle de H-sætninger, der indgår i produktets klassificering. Dvs. at der sagtens kan være mere end seks H-sætninger. Man kan heller ikke kombinere H-sætninger. Hvis vi i dag har en klassificering med R20/21/22 (farlig ved indånding, ved hudkontakt og ved indtagelse), så vil de tilsvarende H-sætninger skulle angives hver for sig: H302: Farlig ved indtagelse, H312: Farlig ved hudkontakt og H332: Farlig ved indånding. Det er endnu en udfordring til pladsen på etiketten.

Med CLP indføres også nogle EUH-sætninger, som ikke er en del af det globale GHS-system. De er indført for ikke at slække på EU's eksisterende beskyttelsesniveau og svarer til de sætninger, vi i dag kender som supplerende R-sætninger og særlige mærkningsregler.

Endelig vil etiketten indeholde nogle sikkerhedssætninger, også kaldet P-sætninger (for precautionary statements), der svarer til S-sætninger. Nogle P-sætninger ligner dem, vi kender fra S-sætningerne, men der er kommet mange nye til. Etiketten må højst indeholde seks P-sætninger, så i dette tilfælde har man fastholdt den gamle begrænsning. Udfordringen kommer i udvælgelsen af seks P-sætninger ud fra produktets samlede klassificering, som ofte giver anledning til et langt større antal sætninger. Der findes ikke på nuværende tidspunkt nogle retningslinjer for udvælgelsen, som der gør med S-sætningerne. Det arbejdes der på både i GHS- og CLP-regi. Indtil det er på

Pipettecenteret

Kalibrering og service af alle fabrikater pipetter.

Vi kalibrerer både ved indsendelse eller på kundens adresse.

Salg af pipetter og laboratorie varer.

Nu også salg og service af vægte.

Pipettecenteret
Skovkanten 41 · 4700 Næstved
Tlf. 55 73 62 05 · Mobil 30 33 32 49
Email: nielslindgaard@stofanet.dk
www.pipettecenteret.dk

plads, opfordres man til at lægge sig op ad de nuværende kriterier for valg af S-sætninger.

CLP og sikkerhedsdatablade

CLP har indirekte betydning for sikkerhedsdatabladene, idet det bliver nødvendigt at opdatere disse. For at kunne beskrive, hvilken betydning CLP får for sikkerhedsdatabladene, er det nødvendigt at skelne mellem klassificering og mærkning. Klassificeringen siger noget om kemikaliets farlige egenskaber og er defineret ved fareklasser, farekategorier og H-sætninger. Mærkningen findes på kemikaliets emballage og omfatter farepiktogrammer, signalord, H- og P-sætninger. Sikkerhedsdatabladet består af 16 punkter, hvoraf CLP får betydning for punkt 2 (Fareidentifikation), 3 (Sammensætning af/oplysning om indholdsstoffer) og 15 (Oplysninger om regulering). I punkt 2 angives kemikaliets klassificering, i punkt 3 angives indholdsstoffernes klassificering, og punkt 15 afspejler kemikaliets mærkning, som den ses på etiketten. I punkt 15 kan man kun mærke efter det gamle eller det nye system, mens punkt 2 og 3 kan være både og. Pr. 1. december 2010 skal alle rene stoffer klassificeres og mærkes efter CLP, dvs. inden denne dato skal punkt 15 angive CLP-mærkningen. I overgangsperioden frem til 1. juni 2015 er der krav om, at rene stoffer skal klassificeres efter både det nye og det gamle system. Dvs. punkt 2 og 3 skal frem til denne dato omfatte begge klassificeringer. Rationalet er, at der kan være producenter, som anvender disse stoffer i blandinger, og som endnu ikke er overgået til CLP-mærkning. De skal derfor have mulighed for kende stoffets nuværende klassificering. Punkt 15 i sikkerhedsdatabladet kan således være enten eller og skal afspejle etiketten. Hvis man vælger at mærke efter CLP i denne periode, gælder det, at punkt 2 og 3 skal omfatte begge klassificeringer. Efter 1. juni 2015 skal alle kemikalier (stoffer og blandinger) både mærkes og klassificeres efter CLP. For rene stoffer, som er markedsført før 1. december 2010 og for blandinger, som er markedsført før 1. juni 2015, har man som bekendt 2 år ekstra, inden der skal foreligge en ny mærkning, og således også inden der skal laves nye sikkerhedsdatablade.

CLP og arbejdspladsbrugsanvisninger

Brugere af kemikalier står også foran en udfordring, idet de lovpligtige arbejdspladsbrugsanvisninger skal gengive klassificeringen og mærkningen fra sikkerhedsdatabladet. Det betyder, at arbejdspladsbrugsanvisningerne skal opdateres, efterhånden som man modtager opdaterede sikkerhedsdatablade fra leverandøren. I overgangsperioden vil man opleve, at nogle leverandører mærker efter CLP, mens andre stadig bruger de gamle regler. Udfordringen består i, at man i overgangsperioden skal kunne håndtere to slags arbejdspladsbrugsanvisninger.

Overgangsperioden stiller således store krav til både producenter, importører og brugere af kemikalier, idet man ikke blot skal kende reglerne for klassificering og mærkning efter nye og gamle regler – man skal også have nogle systemer, som kan håndtere begge metoder. Det kan således være nødvendigt at opdatere de it-systemer, der evt. anvendes til udarbejdelse af etiketter, sikkerhedsdatablade og arbejdspladsbrugsanvisninger samt uddanne medarbejdere, som skal udarbejde og bruge disse dokumenter.

E-mail-adresse

Lone Juhl: lone.juhl@dk.bureauveritas.com

Velkommen til ScanLab den 28.–30. september 2010

ScanLab er Nordeuropas førende event for laboratoriebranchen, og her mødes tusindvis af mennesker for at se det sidste nye inden for deres forskellige fagområder.

Den interessante og aktuelle udstilling giver dig et indblik i tekniske innovationer og produktudvikling fra flere hundrede leverandører. Gå fremtiden i møde – tilmeld dig med det samme på www.scanlab.nu